

“Türk Dünyası Birliği” Algısı*

The Perception of Turkish World Union

Erdal BAY** - Akmatali ALİMBEKOV*** - Mustafa METE**** - Eyüp CÜCÜK***** - Erhan YOKUŞ*****

Öz

Bu araştırmanın amacı, bağımsız Türk devletleri, azınlık olarak yaşayan Türk toplumları ve özerk olarak yaşayan Türk toplumlarında yaşayan Türklerin, Türk Dünyası ve Türk Dünyası Birliğine ilişkin algıları ortaya koyabilmektir. Bu amaçla araştırma, betimsel tarama modeli ile desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabılır durum örnekleme yöntemiyle seçilen 415 akademisyenden oluşmaktadır. Katılımcıların Türk Dünyasına ilişkin algılarını ölçmek için veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından geliştirilen açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan 20 maddelik bir “Türk Dünyası Algı Anketi” kullanılmıştır. ‘Google Formlar’da çevrim içi form olarak hazırlanan anket formu, katılımcılara e-posta yoluyla gönderilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS 20 paket programı aracılığıyla betimleyici istatistiksel analiz yöntemleriyle analiz edilerek frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların Türk Dünyası kavramını “ortak Türk medeniyet kökeni” olarak; Türk Dünyası Vatandaşlığı kavramını ise “Türk Dünyası fertlerinin aynılıkları ve benzerliklerinden yola çıkarak ortak paydada hareket edebilme bilinci” olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca kendilerini yakın hissettikleri bu iki kavramın uygulamaya dönük gerçekleştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcıların çoğunluğu Türk Dünyası ile gurur duymakla birlikte, bu gururun kaynağı olarak tarihi ve kültürel unsurları kaynak göstermektedirler. Sonuç olarak, Türk Dünyasında insanların benzer algılara sahip oldukları ve Türk Birliğinin kurulmasının gerekli, önemli ve yararlı olacağı algısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Türk Dünyası Birliği, Türk Dünyası Vatandaşlığı, Algı.

Abstract

The aim of this research is to reveal the perceptions of Turks about Turkish World and Turkish World Union living in independent Turkish states, Turkish societies living as minority and

* Makale Geliş Tarihi: 03.11.2016 Kabul Tarihi: 18.09.2017

** Doç. Dr. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.
erdalbay@hotmail.com

*** Prof. Dr. Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü,
akmatali.alimbekov@manas.edu.kg

**** Yrd. Doç. Dr. Gaziantep Üniversitesi İ.İ.B.F. Uluslararası Tic. ve Lojistik Bölümü.
mete@gantep.edu.tr

***** Arş. Gör. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.
cucukeyup@gmail.com

***** Arş. Gör. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü. eyokus@gmail.com

Gazi

Akademik
Bakış

55

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

self-governed Turkish societies. For this purpose, descriptive scanning model was used in the research. The research group is composed of 415 academicians selected with Criterion Sampling and Convenience Sampling which are among the purposive sampling methods. "Turkish World Perception Questionnaire" including 20 open and closed-ended questions developed by the researchers in order to measure the perceptions of the participants about Turkish World Union was used as data collection. The questionnaire prepared in "Google Forms" was sent to the participants via e-mail. The obtained data were analyzed by descriptive statistical analysis methods via SPSS 20 package program and frequency and percentages were calculated. As a result of the research it has been seen that the participants perceived Turkish World concept as "the root of common Turkish civilization"; Turkish World citizenship concept as "consciousness of being able to act in the common denominator based on the sameness and similarities of the Turkish World individuals". They also think that these two concepts that they feel close to, must be implemented for practical purposes. Although the majority of the participants proud of Turkish world, they indicated historical and cultural elements as the source of this pride. In conclusion, it has been seen that the people in the Turkish World have similar perceptions and they think that the establishment of the Turkish Union is necessary, important and useful.

Key Words: Turkish World, Turkish World Union, Turkish World Citizenship, Perception

Giriş

Türk milleti şüphesiz ki insanlık tarihine yön veren, insanlık tarihini etkileyen en eski ve en önemli milletlerden biridir. Soyu Tevrat'tan ve İbn Haldun'dan nakledildiğine göre Hz. Nuh'un oğlu Yafes'in Türk adındaki oğluna dayanmaktadır¹. Türkler dominant kavimler içerisinde olup, beyaz ırka mensupturlar. Ortaçağ kaynaklarında Türkler Turan tipini temsil eden Orta Asya, Maverâünehir ve diğer yakın doğu Türkleri beyaz tenli, koyu parlak gözlü, değerli yüzlü (ay yüzlü, badem gözlü), endamlı, sağlam yapılı erkek ve kadınlarıyla güzelliğe örnek insanlar topluluğu olarak nitelendirilmektedirler². Türk kelimesi ilk defa Göktürkler zamanında kullanılmış olup, zamanla Türk soyuna mensup ve Türkçe konuşan bütün toplulukların genel adı olmuştur. Türk kelimesinin isim olarak türeyen, çoğalan; sıfat olarak güçlü, kuvvetli, olgun anlamına geldiği bilim adamları tarafından kabul edilmektedir. Türklerin anayurdu olarak Türkistan (Orta Asya) gösterilmektedir. Türkistan (Orta Asya)'nın neresi olduğuyla ilgili olarak bilim adamları arasında net bir görüş yoktur. Ancak yapılan araştırmalardan elde edilen veriler, coğrafi alan olarak Altay Dağları'nın kuzeybatısı, Tanrı Dağları'nın kuzeyi, Aral Gölü'nün çevresi ve Hazar Gölü'nün doğusu olduğunu ortaya koymaktadır³.

Türkler, dünya üzerinde birden çok devlet kurmuş ve günümüzde dünyanın da gözünün olduğu coğrafyalarda hüküm sürmüş nadir milletlerden bi-

1 Zekeriya Kitapçı, *Yeni İslam Tarihi ve Türkler*; Dizgi Ofset, Konya 2001.

2 İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1999.

3 Muhammet Şahin, *Türk Tarihi ve Kültürü*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara 1999.

ridir. Bunun temel sebebi toplum olarak göçmen bir yapıya sahip olması ve özellikle tarihinde belirli dönemlerinde coğrafi mekân değişikliği yapmasından kaynaklandığı söylenebilir. Her millette olduğu gibi Türklerde de kültürü oluşturan temel öğelerden biri de mitolojidir. Türk mitosuna baktığımızda Türk tarihi bir soykırımla başlar. Bu soykırımın ilk görüleceği yer, efsanelerden biri olan kurttan türeyiş efsanesidir. Buna göre Türklerin hepsi Çinliler tarafından öldürülür. Yalnızca biri sağ kalır ve Türkler adı İdikut olan bu Türk'ten türerler. Destanlar ve efsaneler tarihi yansıtmaz, ama çeşitli sembollerle tarihi yansıtmaya yoluna giderler. Bu efsaneden anlaşılacağı üzere, Türkler tarihe kötü başlar. Türkler, tarihin ilk dönemlerinde Türkistan'da hayatını devam ettirirken, daha sonraki devirlerde Türkistan'dan ayrılıp, Anadolu'ya gelirler ve Anadolu'da etkileri günümüze kadar devam eden bir devlet vücuda getirirler. Bir göçler tarihi olan Türk tarihinde, 16. yüzyılın ortalarında Kazan Hanlığı Ruslar tarafından işgale uğrar, 17. yüzyılda Osmanlı Devleti Viyana önlerinde bozguna uğrar, 18. yüzyılda hızlanan olaylar 20. yüzyılı Türkler için kara bir yüzyıl hâline dönüştürür. Bu yüzyılda Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde yapılan Millî Mücadele ve ardından İstiklâl Savaşı'na kadar Türkler hep kaybeder ve göçerler⁴.

Dünyanın farklı yerlerinde büyük sıkıntılar içerisinde varlıklarını sürdüren Türkler birbirleriyle hiçbir zaman bağlarını koparmamışlardır. Bundan dolayı kültürel anlamdaki birliktelik, bazı olumsuz durumlarla karşılaşılmasına rağmen doğal olarak devam etmiştir. Osmanlı Devleti içindeki aydınların siyaset, dil ve edebiyat alanındaki çalışmaları devlet dışındaki Türklerin varlığını gözler önüne sermiştir. 19. yüzyılın başlarında Yusuf Akçura'nın “Üç Tarz-ı Siyaset” makalesinde “Dış Türkler” konusu dikkatlere sunulmuş, “Tevhid-i Etrak” düşüncesiyle gün yüzüne çıkmıştır⁵. Türkiye Cumhuriyeti Devleti yıllarında özellikle Türkistan'daki “Dış Türkler” konusu ile ilgili Atatürk'ün herkes tarafından bilinen aşığıdaki düşünceleri çok önemlidir:

“Bugün Sovyetler Birliği dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bugünden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi, tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün elinde sınıksız tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir. Bizim dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprüleri sağlam tutarak. Dil bir köprüdür... İnanç bir köprüdür... Tarih bir köprüdür... Köklerimiz imeli ve olayların bölüdüğü tarihimiz içinde bütünleşmeliyiz. Onların bize yaklaşmasını beklememeliyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekir.”

29 Ekim 1933, Çankaya Köşkü

4 Ahmet Buran, *Kurşunlanan Türkoloji*, Manas Yayınları, Elazığ 2007, s. 19-21.

5 Ahmet Bozdoğan, *Romanda Türkiye Dışındaki Türk Dünyası*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s. 15-27.

Görüş

Akademik
Bakış

57

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

Türkiye’de “Dış Türkler” ile ilgili bu gelişmeler yaşanırken 21 Aralık 1991 yılında gerçekleştirilen Alma Ata Zirvesi’nde, Bağımsız Devletler Topluluğu kurulması kararı alınır. Birlik’teki beş Türk devleti olan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan bağımsızlıklarını ilan eder. Bunun sonucu olarak Türkiye’de “Dış Türkler” ve “Türk Dünyası” mevzuu daha çok kullanılır hâle gelmiştir⁶.

Günümüzde ise “Türkiye Dışındaki Türkler” ve “Türk Dünyası” kavramları “Dış Türkler” kavramı yerine kullanılmaktadır⁷. Türk Dünyası, bazılarına göre 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılda tüm Türk halkları için kullanılan coğrafi ve kültürel bir kavramdır. Bu görüşe rağmen Türk Dünyasının sınırlarının hangi kriterlere göre (soy, dil, bağımsızlık vb.) belirleneceği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır⁸.

Oldukça geniş bir coğrafya alanını kapsayan Türk Dünyası içinde en batıda Kosova, Karadağ, en doğuda Moğolistan yer alır. Bu kavram Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan gibi tüm bağımsız yedi Türk devletlerini, Doğu Türkistan, Tataristan, Çuvaş, Başkurdistan, Saha-Yakutistan, Altay, Karaçay, Balkar gibi yarı özerk bölgeleri ve dünyanın her yerinde Türk halklarının yaşadığı bölgeleri ifade eder. Uçar’a göre Türk Dünyası dört farklı şekilde sınıflandırılabilir⁹:

1- Bağımsız Türk devletleri (Türkiye, KKTC, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan)

2- Özerk olarak yaşayan Türk devletleri/toplulukları (Altay, Başkurdistan (Başkurdistan), Çuvaşistan, Dağıstan, Gagauz (Gökoğuz) Yeri, Hakas, Kabartay-Balkar (Malkar), Karaçay-Çerkez, Kırım, Tataristan, Tuva, Uygur Özerk Bölgesi (Doğu Türkistan), Yakutistan (Saka, Saha Eli)

3- Azınlık olarak yaşayan Türk toplulukları (Afganistan, Bulgaristan, Irak, İran, Kosova, Makedonya, Moğolistan, Rusya, Suriye, Tacikistan, Yunanistan)

4- Göç yolu ile başka ülkelere yerleşen Türk toplulukları (Avustralya, ABD, Avrupa ülkeleri, Kanada, S. Arabistan ve diğer Ortadoğu ülkeleri ve Kuzey Afrika ülkeleri)

Yukarıda görüleceği üzere Türklerin yedi kıtaya yayılmış olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu geniş alan içinde bugün için yedi bağımsız

6 Ahmet Bozdoğan, *a.g.e.*, s. 15-27. Ayrıca araştırmanın bu bölümü yazarın, TÜRKSAV (Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı) Türk Dünyası 25 Yıllığı olarak hazırlanan kitapta yer alan “Niçin Türk Dünyası Vatandaşlığı” başlıklı makalesinden alınmıştır. Bkz. *TÜRKSAV, Türksav Türk Dünyası 25 Yıllığı Tahliller, Değerlendirmeler, Öngörüler, Özeleştiriler*, Yay. Haz.: Mehmet Seyfettin EROL ve Yavuz Güler, Akçağ Yayınları, Ankara 2016, s. 101-109.

7 Ahmet Bozdoğan, *a.g.e.*, s. 15-27.

8 Mete Alım, “Coğrafya eğitimi öğrencilerinin Türk Dünyası Algıları (Atatürk Üniversitesi Örneği)”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, VI/2, 2009, s.574-586; Fuat UÇAR, *Dış Türkler*, Fark Yayınları, Ankara 2007.

9 Fuat Uçar, *a.g.e.*

ve çok sayıda yarı bağımsız ya da bağımlı Türk ülkeleri bulunur. Bu ülkelerin toplam yüzölçümü 4,899.178 km²’yi bulmaktadır. Rusya Federasyonu’ndaki özerk cumhuriyetlerin yüzölçümü ise 3,8 milyon km² kadardır. Bunlara Türkiye ve Doğu Türkistan’ın da ilave edilmesiyle, Türk Dünyası’nın toplam alanı 12 milyon km² ye ulaşır. Bu alan Avrupa kıtasının alanından hayli fazladır. Türk Dünyası’nın toplam nüfusu ise yaklaşık 300 milyon olarak ifade edilmektedir¹⁰.

Bu bölünmüşlüklere rağmen, toprak anlamında bütünleşme olmasa bile Türklerin eğitim, kültür, tarih, ekonomi gibi alanlarda ortak paydada hareket etmeleri çok önemlidir. Bu anlamda romantik bir düşünceye sahip olmandan ortak paydada hareket edebilme kapasitesinin gelişimi için Atatürk’ün de belirtmiş olduğu dil, tarih, eğitim ve ekonomi alanlarında köprülerin kurulması gerekmektedir. İsmail Gaspıralı’nın “**Dilde, İşte, Fikirde Birlik**” düsturu bu noktada çok önemlidir. Bunların yanı sıra Orta Asya ile Türkiye arasındaki güçlü bir ilişkinin 21. Yüzyıldaki tüm siyasal dengeleri etkileyeceği de aşîkârdır¹¹.

Türk halklarının ruh birliği ve onun korunmasını tavsiye eden dersler yazılı ve sözlü eserlerinde, örf-adetlerinde, sanat ve resimlerinde de görünmektedir. Bazı kaynaklara göre Türk adı sadece bir ulusun değil siyasi bütünlüğü oluşturan soydaş halkların tamamının adıdır. Onlar bu ad ile (‘Türk budun’: Türk boyları birliği, ‘Türk eli’: Türk ülkesi) kendi zamanlarındaki Türk yazıtlarında ve eski Çin, Bizans, İran, Arap ve Tibet yazmalarında da yer almaktadır¹². S.G. Klyashtorniy’e göre ‘İmparatorluk kurulması eğilimi konusu bizim dikkatimizi 3.yy. Hunlarına çekmektedir. 576 yıl boyunca Mançurya’dan Sri Derya’ya, Kafkaslardan Kerîç Boğazı’na kadar yayılan Türk imparatorluğu en eski Avrasya İmparatorluğu olmuştur. Bu devlette bölgesel eğilimlerden çok imparatorluk eğilimi görülmektedir. Bu durum ekonomik, kültür, sosyal ve siyasal yapı, ideoloji ve ana dili konularında da kendini hissettirmiştir. Böylece Avrasya çevresinde özgün ve farklı olarak benzersiz kültürel değerler kök salmaya başlamışlardır¹³. Yazarın düşüncesine göre buna Türk Medeniyeti denilmesi için tam bir haklılık vardır. Kırgız şecerelerinde ‘bir atanın çocuklarıyız, kökü bir Türk balalarıyız, toprağımız bir’ sözlerine sık sık rastlanır. Hangi boy ele alınırsa alınсын en nihayetinde ‘Türk Ata’ya bağlandığı görülür. Manas Destanı’nda yeni kuşaklara eski ataları olan Türk halklarının kardeş ve akraba oldukları, onlarla daima birlik ve uyum içinde yaşamalarının gerekliliği hatırlatılarak gelmektedir. Buna misal olarak destanın içeriğinde fazlasıyla kullanılan aşağıdaki sözler verilebilir; ‘Altay’da Kazak da Türk’, ‘İlelebet yaşayan da Türk, düşündüğün dünür de Türk’, ‘Rum’da yaşayan Türk’, ‘Türkistan ata yurdumuz’, ‘Kadim Türk’tenim

10 Kamile Gülüm vd., “Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Algısı ve Bilgi Kaynakları”, *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, V/18, 2013, s. 69-79.

11 M.Seyfettin Erol, *Hayalden Gerçeğe Türk Birleşik Devletleri*. İrfan Yayıncılık.1999, s.59.

12 Lev Nikolayeviç Gumilyov, *Ancient Turks*, Moscow 1967, s. 114.

13 S.G. Klyashtorniy, *History of Central Asia and the Monuments of Runic Letters*, St. Petersburg 2003, s. 560.

dedi', 'Türkün hepsi ayağa kalktı', 'Atanız Türk'tür', 'O tükenmez Türk', 'Türkün hepsi gelerek', 'Soyun Kırgız Türk diyerek', 'Türkün soyu uludur' vb.¹⁴.

Türk halklarının aynı medeniyetin mirasçıları olduğu Orhun ve Yenisey yazıtlarında da tasdik edilmiştir. Ercilasun¹⁵'un belirlediği gibi, 'geçmişteki dedelerimizin bilinliğine şaşırılmamak mümkün değildir. Avrupalı Türkolog ve tarihçilerinin çoğu eski Türk kağanlarının hanedanının Türk olduğunu kabul etmekten kaçınmışlardır. Orhun-Yenisey yazıtlarındaki ifadeler tarihimizi ve hakikati taşa işlenmişçesine açıklamaya aracı olmuştur. Bu yazılar tarihimizin uzak yıllarından bize kim olduğumuzu anlatmaktadır. Bu halk ne zaman zor şartlar altında kalsa bir araya gelmişlerdir. Yazıtlar bizim aynı kökenden gelen kökü bir Türk halkları olduğumuzu gösteren pasaport, birliğimizi pekiştiren güçtür.

Bilindiği gibi Türk halklarını birbirinden ayırarak bölmek, onların köklerinin bir olduğunu unutturmak, kardeşliklerini bozmak amacıyla birçok hilelerin ve çalışmaların yapılması geçmişten bugüne devam edegelmiştir. Bu nedenle yazıtlarda tarihi gidış fark edilmektedir: "biz iç-dış bir olalım, ince şeylerin koparılması kolay olur, inceler kalın olursa kopartması ve bölmesi zor olur"¹⁶. Türk halklarının birliğine çağırın bu çağrı bugün hala aktüelliğini yitirmemiştir.

Türk halklarının kendilerini kendilerine tanıtmada konusunda yazılı kaynakların en öne çıkanı Kaşgarlı Mahmud'un Türk Dilleri Sözlüğü'dür. *Türklerin bölüm ve boylarının hikayeleri hakkında hikayeler* bölümünde yazar "Ben Türk, Türkmen, Oğuz, Çiğil, Yağma, Kırgızların şehir, kışlakların ve yaylalarını yıllar boyu gezdim, onların sözlerini, atasözlerini topladım, bir düzene soktum, yok olmayan bir miras olarak kalması için kitap olarak yazdım" diyerek Türk halklarının organik birliğindeki kültür olarak öğrenmenin büyük yerini göstermiştir. Gerçekten de Divan, tanınmış dilbilimci A.N. Kononov'un dediği gibi; 11. yüzyıldaki Türklerin yaşamına dair onların ekonomik kültürünün parçaları, yaşam yerleri hakkında, ulus ve yer adları, boyların bölümleri, akrabalık terimleri, devlet adamlarının Türklerdeki titrleri, ev hayvanları ve kuşları, hayvancılık ve tarımda kullanılan terimler, yiyeceklerin adları, astronomi terimleri, gün, ay ve yıl gibi takvim terimleri, coğrafya terminolojisi, şehirler, hastalık ve ilaçların adları, anatomi terimleri, tarihi ve mitolojik kahramanların isimleri, dini ve ahlaki terminoloji gibi birçok yönden kapsayıcı bir derlemedir¹⁷. Demek ki Kaşgarlı Mahmud Türk nesillerinin atalarının medeniyetini unutmaması için Türklerin yaşadığı bölgeleri gezmiş, dil ve medeniyet geleneklerinin bütün modellerini mümkün olduğunca toplayarak bilinliğin ve mahir eğitimciliğin gerçek bir örneğini göstermiştir.

14 Akmataliyev Alimbekov, "Manas" dastanynda tyrk sozynyň maanisi // Tyrk tsivilizatsiyasynyň dynnolyk tsivilizatsiyalar ichindegi horde, Bishkek 2004, s.497 – 501.

15 Ahmet Bican Ercilasun, Tyrk tsivilizatsiyasynyň kalyptanyshynda Jean önygyshynda zhazuu tilinin rolu // Tyrk tsivilizatsiyasy Jean mamleketetik Salta flights, Bishkek 2004, s.93-101.

16 Orkhon-Yenisey tekstleri (1982), Frunze, "İlim" 239.b.

17 Andrey Nikolayevich Kononov, "Mahmud Kashgar and his Divan lugat al-Turk" *Soviet Turkology*, I, 1972, s.16-77.

Günümüz yetişkin bireylerinin kendi dedelerinin ve milletinin kültürel geleneklerinin mirasçısı olarak görmesi şarttır. Bu gerekliliği 20. yy. önemli Türk eğitimci ve düşünür G.N. Volkov “Hafızasız tarih olmaz, tarih olmadan gelenek olmaz, geleneksiz medeniyet olmaz, medeniyetsiz eğitim olmaz, eğitim olmadan birey olmaz, birey olmadan ulus olmaz” sözleriyle ortaya koymuştur¹⁸. Kati inancımıza göre Türk Dünyası gençlerinin değerleri, kendi milletlerinin manevi değerleri ve genel Türk Dünyasının değerleri ile harmanlanması şarttır. Denizler ırmaklardan oluştuğu gibi Türk Dünyası da Türk soylu halkların bütününe kültür ve geleneklerinden oluşmaktadır. İşte gerçek anlamda güçlü ve zengin olan bu birlikteliktir¹⁹.

Yukarıda açıklanmaya çalışılan Türk birliği olgusunu gerçekleştirebilmek için Türk Dünyası olarak tabir ettiğimiz toplumların ortak paydada hareket etmeye yönelik algılarının belirlenmesi oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca bu algılar ekonomik, siyasi, eğitim vb. alanlarda atılacak olan adımların belirlenmesi için çok önemlidir. Dünyada birçok devlet, politikalarını belirleme noktasında algı araştırmaları yaptırmaktadır. Bu nedenle Türk Dünyasının ortak paydada hareket edebilme kapasitesinin gelişmesi ülküsünde olan her kesimin bu tür algı araştırmalarını sürekli olarak gerçekleştirmesi gerekmektedir. Bu tür araştırmalar karar vericilere gerçekçi çözüm önerileri, karar seçenekleri ve politikalar oluşturmada katkılar sağlayabileceklerdir.

Türk Dünyası olarak nitelendirdiğimiz varlığın kendisini oluşturan unsurlarca nasıl algılandığına bakıldığında aslında elde çok veri olmadığı, daha anlamlı bir tespit ve nitelikli bir söyleme ulaşmak için ancak tüm Türk toplulukları arasında kapsayıcı bir bilimsel araştırmaya ihtiyaç duyulduğu görülmektedir²⁰. Her ne kadar somut olarak “Türk varlığı” ve buna ilişkin ortak bir bilincin mevcudiyeti bilirse de bu algının somut olarak tanımı ve boyutlarının saptanması gerekmektedir.

Alanyazın incelendiğinde Türk Dünyası algısı ile ilgili çok sınırlı sayıda ve dar kapsamlı araştırmaların olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda, üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası ile ilgili bilgi düzeylerini ve algılarını ve bu bilgileri hangi kaynaklardan edindikleri²¹; sınıf öğretmeni adaylarının Türk Dünyası algısı²²; Türk yazılı basınında Türk Dünyası²³; Coğrafya eğitimi öğren-

18 Gennady Nikandrovich Volkov, *Ethnopedagogics: Proc. For Students, Environments, and Higher Ped. Proc. Institutions*, Publishing Center Academy, 1999, s.168.

19 Akmatiev Alimbekov, “Türk tildyy elderdin Ortok pedagogikalyk murastaryn izildoo problemalary // OshMUnun zharchysy”, *Psychology-pedagogy ilimler seriyasy*, 1/2, 2002, s.134-139.

20 Can Ünver, “Türk Dünyasının Ortak “Türklük Algısı” Sorunu”, 2014, 24 Ekim 2016, <http://eko-avasya.net/duyuru.aspx?did=135&Lang=TR>

21 Kamile Gülüm vd., a.g.m. s. 69-79.

22 Serdarhan Musa Taşkaya, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türk Dünyası Algısı”, *Researcher: Social Science Studies*, 11/2, 2014, s.44-55.

23 Cavanşir Gadimov, “Türk Yazılı Basınında Türk Dünyası”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler

cilerinin Türk Dünyası Algıları²⁴; 7. sınıf öğrencilerinin zihin haritasında Türk Dünyası algısı²⁵ şeklinde olduğu görülmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı da Pan-Türk bir anlayış dışında, Türk Dünyasında yaşayan Türklerin “Türk Dünyası” algılarını belirlemektir. Türk Dünyasının ayrıntıları, benzerlikleri ve farklılıkları vardır. Bu özelliklerin sonucunda algının ortaya çıkarılması önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, katılımcıların “Türk Dünyası, Türk Dünyası Birliği ve Türk Dünyası Vatandaşlığına” ilişkin algılarını ve değer yargılarını ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- 1- Türk Dünyası algısı (kavramsal) nedir?
 - 1.1. “Türk Dünyası”
 - 1.2. “Türk Dünyası Vatandaşlığı” denilince ne akla gelmektedir?
- 2- Türk Dünyası birlikteliğine ilişkin görüşler nedir?
 - 2.1. “Türk Dünyası Birliği”nin ve Türk Dünyası Vatandaşlığının gerekliliği,
 - 2.2. Türk Dünyası Birliğinin başarılı olmasının yolları,
 - 2.3. Türk Dünyası Birliğinin diğer güçlerle karşılaştırılması ve
 - 2.4. Türk Dünyası Birliğinin faydalarına ilişkin görüşler nedir?
- 3- Türk Dünyasına ilişkin bilişsel farkındalık düzeyi nedir?
 - 3.1. Bilgi düzeyine ilişkin öz yeterlilik,
 - 3.2. Bilgi edinme yolları ve
 - 3.3. Bilgi edinme yollarının yeterliliğine ilişkin görüşler nedir?
- 4- Türk Dünyası imajına ilişkin görüşler nedir?
 - 4.1. Türk Dünyasıyla gurur duyma durumu ve gerekçesi,
 - 4.2. Türk Dünyası devletlerinin imajı ve
 - 4.3. Yaşanılan ülkenin Türk Dünyasının özelliklerine uyumuna ilişkin görüşler nedir?
- 5- Türk Dünyası ile etkileşimler nedir?
 - 5.1. Türk Dünyasında bulunma durumuna ilişkin “isteklilik” ve
 - 5.2. Türk Dünyasında “bulunma durumu ve sebebine” ilişkin görüşler nedir?
 - 5.3. Eş ve arkadaş seçimi yapılacak olsa hangi Türk Dünyası ülkesi daha çok tercih edilmektedir?

Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul 2008, (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi).

24 Mete Alım, a.g.m., s.574-586.

25 Hülya Karaçalı, “7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısı” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara 2012, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

5.4. Olası Türk Dünyası Birliği’ndeki diğer ülkelere mensup insanların kendi ülkelerine yerleşmesine ilişkin görüşler nedir?

6- Türk Dünyasına ilişkin genel tutumlar nedir?

7- Türk Dünyasına ilişkin algının farklı değişkenler açısından incelenmesi nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma genel (betimsel) tarama modelindedir. Tarama araştırmaları, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre örneklemin daha büyük olduğu araştırmalardır²⁶. Ayrıca araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Tarama modelinin bir türü olan genel tarama modeli ise; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da bir örnekleme üzerinde yapılan taramalardır²⁷. Bu araştırmada da akademisyenlerin Türk Dünyası, Türk Dünyası Birliği ve Türk Dünyası Vatandaşlığına ilişkin algıları genel tarama modeli ile ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde ölçüt, en az üniversite mezunu olmalarıdır. Bu sayede, bulguların daha bilimsel olabileceği düşünülmüştür. Diğer yandan kolay ulaşılabilirlik göz önünde tutularak hazırlanan Google Formlar’da çevrim içi anket olarak hazırlanan form akademisyenlere uygulanmıştır.

Çalışma kapsamında derinlemesine bir araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı bağlamında, bilgi açısından zengin durumların seçildiği amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Araştırmada evren-örnekleme seçimi yönüyle tüm akademisyenlerin Türk Dünyasına ilişkin algı ve görüşlerini tam olarak temsil etme iddiasında olmamakla birlikte; daha eğitilmiş, dünyaya daha açık ve farklı milletten insanların bir araya geldiği üniversite ortamında en az lisans öğrenimini tamamlamış bireylerin evren olarak belirlenmesinin araştırma bulguları temelinde ayrı bir avantaj yarattığı düşünülmektedir. Bu anlamda, araştırma; Türk Dünyası hakkında fikir sahibi ve eğitilmiş bir topluluğun düşüncelerini yansıtmak bakımından önemli veriler içerdiği söylenebilir.

Araştırmanın çalışma grubundaki katılımcılara ilişkin betimsel bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

26 Şener Büyüköztürk, “Anket Geliştirme”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, III/2, 2005, s. 225.

27 Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006.

Tablo 1: Çalışma grubuna ilişkin betimsel bilgiler

	n	%	
Ülke	Türkiye Cumhuriyeti	224	54,0
	Kosova Cumhuriyeti	55	13,3
	Kazakistan	51	12,3
	Azerbaycan	23	5,5
	Bulgaristan	15	3,6
	Makedonya	15	3,6
	Kırgızistan	9	2,2
	Moğolistan	4	1,0
	Diğer	19	4,5
	<i>Toplam</i>	<i>415</i>	<i>100</i>
Cinsiyet	Erkek	232	55,9
	Kadın	175	42,2
	Belirtilmemiş	8	1,9
	<i>Toplam</i>	<i>415</i>	<i>100</i>
Yaş Aralığı	20-25	39	9,4
	26-30	68	16,4
	31-35	74	17,8
	36-40	71	17,1
	41-45	62	14,9
	46-50	36	8,7
	51 ve üzeri	58	14,0
	Belirtilmemiş	7	1,7
	<i>Toplam</i>	<i>415</i>	<i>100</i>

Tablo 1’de görüldüğü üzere, çalışma grubunda yer alan toplamda 415 katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların mensup olduğu ülkelere bakıldığında %54’ü Türkiye (n=224), % 13,3’ü Kosova Cumhuriyeti (n=55), %12,3’ü Kazakistan (n=51), %5,5’i Azerbaycan (n=23), %3,6’sı Bulgaristan (n=15) ve Makedonya (n=15), %2,2’si Kırgızistan (n=9), %1’i Moğolistan (n=4) olduğu görülmektedir. Ayrıca çalışma grubunda belirtilen ülkelerin dışındaki ülkelerden %3,1 (n=13) ve mensubu olduğu ülkeyi belirtmeyen %1,4 (n=6) katılımcı bulunmaktadır.

Çalışma grubunun cinsiyetine ilişkin veriler incelendiğinde %55,9’unun erkek, % 42,2’sinin kadın olduğu görülmektedir. Anket formundaki cinsiyet bilgisi alanını boş bırakanların genel toplam içindeki oranı ise %1,9 (n=8)’dur.

Çalışma grubundaki katılımcıların genel toplam içerisindeki yaş aralığına ilişkin dağılımlara bakıldığında, 20-25 yaş arası 39 (%9,4), 26-30 yaş arası 68 (%16,4), 31-35 yaş arası 74 (%17,8), 36-40 yaş arası 71 (%17,1), 41-45 yaş arası 62 (%14,9), 46-50 yaş arası 36 (%8,7), 51 yaş ve üzeri 58 (%14) katılımcı bulunduğu görülmektedir. Dolayısıyla 31-40 yaş yetişkin yaş grubu, en fazla oranı sahip grup olarak göze çarpmaktadır. Ayrıca yaş aralığını belirtmeyen 7 (%1,7) katılımcı bulunmaktadır.

Katılımcıları mesleklerine göre dağılımları incelendiğinde ise %44,8’lik bir oranla (n=186) akademisyenlerin çoğunluğu oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Gazi

Bu dağılımda öğretmenler %30,8’lik bir orana (n=128), öğrenciler ise %10,1’lik bir orana (n=42) sahiptir. Diğer mesleklerde çalışanların oranı ise %11,6 (n=48)’dir. Anket formundaki meslek bilgisi alanını boş bırakanların genel toplam içindeki oranı ise %2,7 (n=11)’dir.

Bazı katılımcıların konunun hassasiyetinden dolayı birtakım kişisel bilgileri gizledikleri tespit edilmiştir. Özellikle eğitim durumu ve ülke gibi seçenekleri boş bırakmayan katılımcıların verdikleri cevaplar analiz edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada çalışma grubundaki katılımcıların Türk Dünyası, Türk Dünyası Birliği ve Türk Dünyası Vatandaşlığına ilişkin algılarını ölçmek için veri toplama aracı olarak, kapalı uçlu sorulardan oluşan bir “Türk Dünyası Algı Anketi” geliştirilmiştir. Anket; sosyal bilimlerde geniş bir kitlenin düşüncesini ve eğilimini ortaya çıkarmak için veri toplamak aracı olarak sıklıkla kullanılan ve kısaca soru listesi olarak adlandırılan veri toplama yöntemlerindedir (Büyüköztürk, 2005, s. 133). Kapsamlı bir alanyazın taraması ve katılımcıların kendi görüşlerine göre başlangıçta 36 sorudan oluşan bir anket formu oluşturulmuştur. Anketin hazırlanması aşamasında farklı konularla ilgili daha önce yapılan anket çalışmaları incelenmiş ve anketin amacına ulaşması için en doğru soruların seçilmesine özen gösterilmiştir.

Oluşturulan taslak formun dil geçerliliği için Türkçe, Rusça ve Kırgızca dil uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Kapsam geçerliliği için de ilgili alana yönelik çalışmaları bulunan uzmanlara (2 profesör, 2 doçent doktor, 2 yardımcı doçent doktor) gönderilmiştir. Uzmanların görüş ve değerlendirmeleri sonucunda ankette yer alan ve ölçülmek istenen özelliğe ait olmayan sorular belirlenmiş, bazı sorular düzeltilmiş, bazıları da anketten çıkarılmıştır. Son haliyle, anket formunda 20 madde yer almıştır. Akabinde, anket formuyla ilgili ön uygulama yapılmıştır. Sonuç itibarıyla, anket formu asıl uygulama için son haline kavuşturulmuştur.

Google’ın anket formları hazırlamak için geliştirilen çevrim içi ortamında, üç (3) farklı dilde (Türkçe, Kırgızca ve Rusça) hazırlanan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların, yaşadıkları ülke, uyruk cinsiyet, yaş ve meslek ile ilgili kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır (6 soru). Anket formunun ikinci bölümünde ise katılımcıların Türk Dünyasına ilişkin algılarını belirlemeye yönelik maddeler bulunmaktadır (20 madde). Çevrim içi anket formu tüm bu sorulara ve maddelere yönelik seçeneklerin işaretlenebilmesine fırsat verecek şekilde düzenlenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama aracı olarak Google Formlar’da çevrim içi anket formu olarak hazırlanan form, araştırmamanın çalışma grubundaki akademisyenlere e-posta yo-

Gazi

Akademik
Bakış

65

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

luyla gönderilmiş ve anketi uygulamaları istenmiştir. Ayrıca her ülkeden bu akademisyenlerin önde gelen temsilcileriyle telefon veya e-posta yoluyla iletişime geçilerek anket formu uygulaması için en az lisans mezunu, ilgili kişilere ulaştırmaları ve uygulamalarını sağlamaları istenmiştir. Bu yöntem sayesinde kısa sürede birçok ülkeden akademisyene ulaşılmıştır. Geniş bir kitleden standart bir ölçme aracı (çevrim içi anket formu) ile toplanan bu veriler seçilen kitlenin eğilim, düşünce ve tutumlarını yansıtmaktadır.

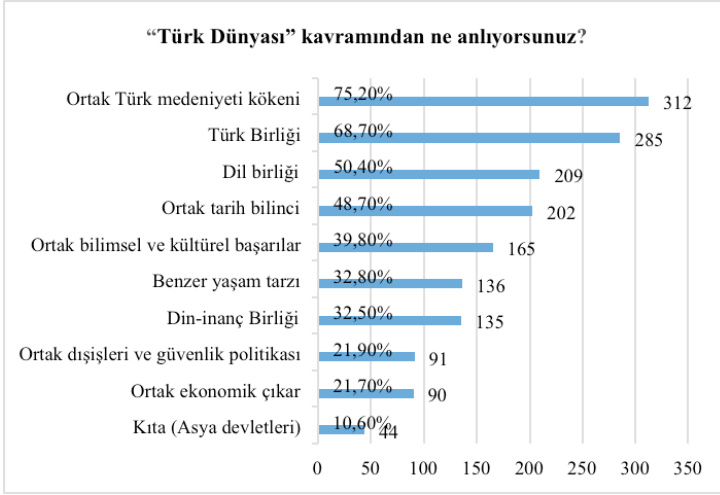
Veri Analizi

Google Formlar'da çevrim içi anket formu yoluyla elde edilen veriler, 20.00 SPSS paket programı aracılığıyla betimleyici istatistiksel analiz yöntemleriyle analiz edilerek frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Sonrasında katılımcıların Türk Dünyasına ilişkin algıları ve değer yargıları frekans ve yüzde olarak betimlenmiştir.

Bulgular ve Yorum

1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

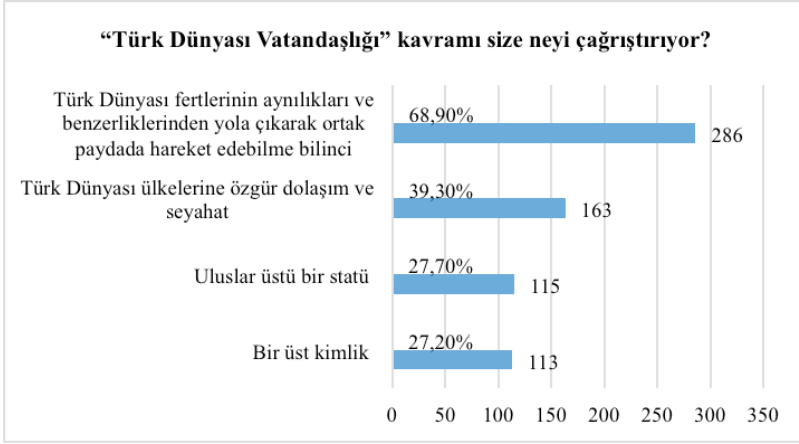
Bu bölümde katılımcıların "Türk Dünyası ve Türk Dünyası Vatandaşlığı" kavramlarından ne anladıkları sorusuna verdikleri cevaplar incelenmiştir. Elde edilen veriler aşağıdaki grafiklerde sunulmuştur.

Grafik 1: Türk Dünyası Algısı

Katılımcıların %50'den fazlası Türk Dünyası kavramı ile ortak Türk medeniyet kökeni, Türk birliği ve dil birliği ifadelerini anlamaktadır. En az ise kıta (Asya devletleri) anlaşılmalıdır. Katılımcılar Türk Dünyası kavramını tarih ve kültür bağlamında değerlendirmektedir.

Gazi

Grafik 2: Türk Dünyası Vatandaşlığı kavramı

Katılımcıların %68,9'u "Türk Dünyası Vatandaşlığı" kavramından Türk Dünyası fertlerinin aynılıkları ve benzerliklerinden yola çıkarak ortak paydada hareket edebilme bilincine ulaşmayı anlamaktadır (n=286). Katılımcıların %39,3 Katılımcıların %27,2'si ise bir üst kimlik olarak görmektedir.

Araştırmada Türk Dünyası algısı olarak ortak Türk medeniyet kökeni, Türk Birliği, dil birliği, ortak tarih bilinci gibi algılar ortaya çıkmıştır. Bu görüşler dünyanın neresinden olursa olsun tüm Türklerin benzer algıya sahip olduklarını göstermektedir. Araştırmanın en önemli boyutlarından biri "Türk Dünyası Vatandaşlığı" algısıdır. Araştırma ekibi tarafından "Türk Dünyası Vatandaşlığı ders programı geliştirilmesi" isimli bir proje sürdürülmektedir. Bu projenin amacı aynılıkları, benzerlikleri ve farklılıkları olan Türklerin ortak payda da hareket edebilme kapasitesinin gelişimine katkı sağlamaktır. Bunun sağlanabilmesi içinde vatandaşlık konusunda ortak algının olması gereklidir. Çalışmada büyük çoğunluğun vatandaşlık algısının ortak paydada hareket edebilme algısına sahip oldukları belirlenmiştir. Avrupa Birliğinde "Avrupa Vatandaşlığı" oluşturmaya yönelik çalışmalar olmuştur. Avrupa ile Türk Dünyası Vatandaşlığı arasında çok ciddi farklılık vardır. Avrupa Birliği Vatandaşlığında farklılıklardan yola çıkarak ortak paydada hareket edebilme; bizde ise aynılıklardan, benzerliklerden yola çıkarak ortak payda da hareket edebilme düşüncesi vardır.

2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde katılımcılara Türk Dünyası birlikteliğine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Bu bağlamda katılımcılardan Türk Dünyası birliğinin gerekliliği ve faydaları, diğer dünya güçleri ile karşılaştırılması ve bu birliğin başarılı olmasının yolları ile ilgili görüşleri istenmiştir. Elde edilen veriler aşağıdaki grafiklerde sunulmuştur.

Görüş

Akademik
Bakış

67

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

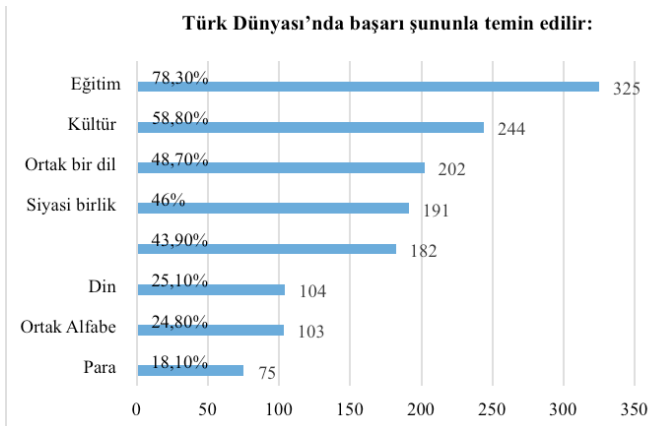
Grafik 3: Türk Dünyası Birliği'nin Kurulmasının Gerekliliği

Katılımcıların %93'ü Türk birliğinin kurulması gerekli olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların %7'si ise birliğin kurulmasına karşı çıkmaktadır.

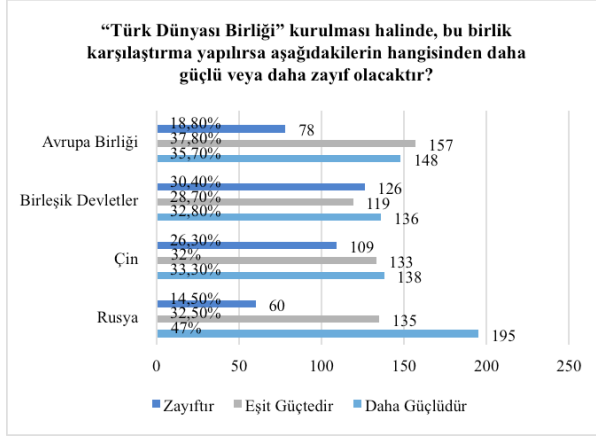
Grafik 4: Türk Dünyası Vatandaşlığının Oluşturulmasının Gerekliliği

Avrupa Birliği Vatandaşlığı gibi bir vatandaşlık sisteminin olması fikri ise katılımcıların %91'i tarafından desteklenmektedir. Katılımcıların %9'u ise bu düşünceyi desteklememektedir.

Grafik 5: Türk Dünyası'nda başarı temini

Katılımcılar Türk Dünyasında başarının sağlanmasında ortak eğitim programları, kültür ve ortak bir dil uygulamalarının etkili olacağını düşünmektedirler.

Grafik 6: Türk Dünyası Birliğinin gücü

Katılımcıların çoğunluğuna göre Türk Dünyası Birliği diğer ülke ve birliklerden (Rusya, Çin, Birleşik Devletler ve Avrupa Birliği) en az eşit güçte veya güçlü olacaktır. Olası Türk Dünyası Birliği, Avrupa Birliği ile karşılaştırıldığında katılımcıların eşit güçte olacağı yönündeki görüşleri ağır basmaktadır (%37,8). Daha sonra daha güçlü olacağı görüşü gelmektedir. ABD için en fazla görüş daha güçlü olacağı yönündedir. Bu görüşü daha zayıf olacağı ve eşit güçte olacağı görüşleri izlemektedir. Bu üç görüşün de yüzdeleri birbirine yakındır. Çin için en fazla görüş daha güçlü olacağı yönündeyken eşit güçte olacağı görüşü de buna yakın bir yüzededir. Katılımcıların çoğunluğu birliğin Rusya'dan daha güçlü olacağı şeklinde görüş belirtmişlerdir. İkinci sırada ise eşit güçte olacağı görüşü yer almaktadır. Birlik, bölgeler arasındaki uyum ve dayanışmayı sağlamak, gelir eşitsizliklerini ve potansiyel farklılıklarını azaltmak ve ekonomik bütünleşmeyi sağlamak için Ortak Pazar politikasına ihtiyaç duymalıdır. Bu çerçevede, üye ülkeler arasındaki sosyal ve ekonomik farklılıkları gidermek amacıyla Türk Dünyası ortak pazar politikası oluşturulmalıdır²⁸.

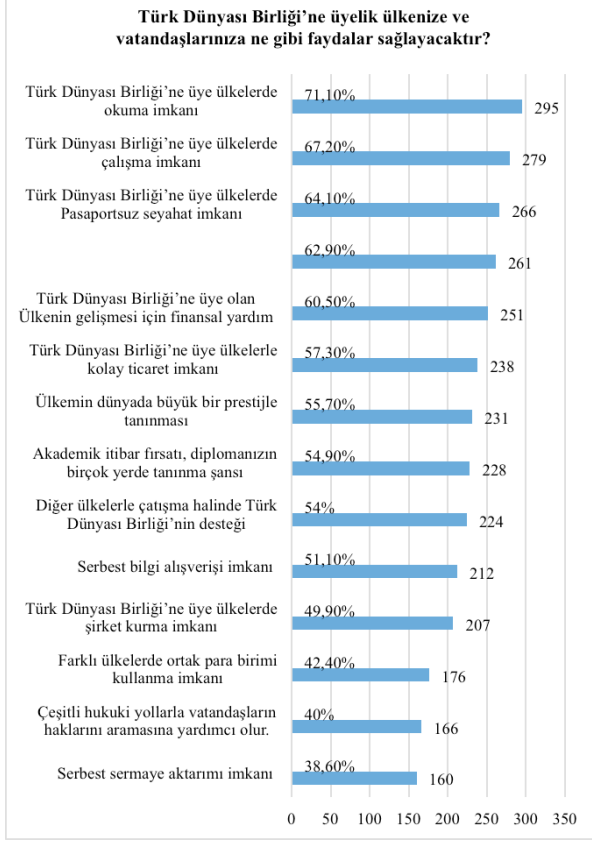
Gazi

Akademik
Bakış

69

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

28 Mustafa Mete. “Türk Dünyası Ortak Pazarı”, 4. Uluslararası Türk Şöleni Sempozyumu. 17-18-19 Mayıs 2016. Erzurum.

Grafik 7

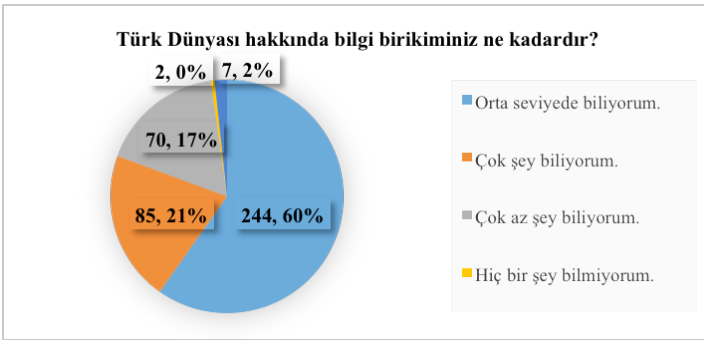
Grafik 7'den de anlaşılabilir olduğu gibi, katılımcıların %50'den daha fazla destek verdikleri maddeler "Türk Dünyası Birliği'ne üye ülkelerde okuma imkanı", "Türk Dünyası Birliği'ne üye ülkelerde çalışma imkanı", "Akademik itibar fırsatı, diplomanızın birçok yerde tanınma şansı", "Türk Dünyası Birliği'ne üye ülkelerde pasaportsuz seyahat imkanı", "Araştırma, deney, eğitim-öğretim dahilinde Türk Dünyası Birliği tarafından finanse edilen farklı programlar içerisinde yer alma imkanı", "Türk Dünyası Birliği'ne üye ülkelerle kolay ticaret imkanı", "Türk Dünyası Birliği'ne üye ülkelerde şirket kurma imkanı", "Serbest bilgi alışverişi imkanı" ve "Diğer ülkelerle çatışma halinde Türk Dünyası Birliği'nin desteği"dir. Oluşabilecek imkanlar eğitim, seyahat, ticaret ve çatışma halinde destek şeklinde özetlenebilir. Katılımcıların eğitim sektöründe olması bu düşünceleri etkilemiş olabilir.

Araştırmanın en merak edilen sorularından biri katılımcıların Türk Dünyasında birliğin olup olmaması gerektiği, birlikteliğin nasıl olması gerektiğine

ilişkin algıların belirlenmesidir. Ünlü Türk Bilimci Prof. Dr. Muktarhan Orazbay tarafından “Türk Birliği”, köken itibariyle Türk olan tüm ülke, özerk yönetim ve başka ülkelerde yaşayan Türk topluluklarının kısacası “Türk Dünyası”nın tek çatı altında toplanması ve örgütlenmesini ifade eden siyasi bir kavram olarak ifade edilmektedir. Dar anlamıyla ise Türkçe konuşan devletlerin Avrupa Birliği’ne benzer yapıda bir araya gelmeleri düşüncesidir. Katılımcıların neredeyse tamamının “Türk Dünyası Birliği”nin kurulması gerektiğine ve “Türk Dünyası Vatandaşlığının” olması gerektiğine ilişkin görüşe sahip olması çok önemlidir. Taşkaya²⁹ tarafından yapılan araştırmada da Türk Dünyası’nın en önemli sorunu olarak Türk devlet ve topluluklarının birlik içinde olmamaları görülmektedir. Alım³⁰ tarafından yapılan araştırmada Türk Dünyası’nın en önemli sorunu olarak, Türk Cumhuriyetleri arasındaki ilişkilerin yetersizliğine vurgu yapılmıştır. Yine Mete³¹ tarafından yapılan bir çalışma da Türk Dünyasına üye ülkeler kendi aralarında öncelikle ortak pazara ilişkin bir antlaşma yapması gerekliliğine vurgu yapmış ve bu antlaşma ile ortak pazar uygulamasının geliştirilmesinin ana hatları çizilmesi gerekliliğine değinilmiştir. Yine bu ülkeler Türk Dünyası ortak pazar adıyla anılmalı ve ortak pazar uygulamasının düzenlenmesi konusunda görev almalıydılar. Türk Dünyası topluluğunun bir başka amacı da üye ülkeler arasında insan, eşya, hizmet ve sermaye dolaşımı özgürlüklerini güvence altına almak olmalıdır diye vurgulamıştır. Sonuç olarak katılımcıların Türk Birliğine ilişkin çok olumlu algılara sahip oldukları görülmektedir.

3. Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde katılımcıların Türk Dünyasına ilişkin bilişsel farkındalık düzeyleri incelenmiştir. Bu bağlamda katılımcılara bilgi düzeylerine ilişkin öz yeterlikleri, bilgi edinme yolları ve bilgi edinme yollarının yeterliliğine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Elde edilen veriler aşağıdaki grafiklerde sunulmuştur.

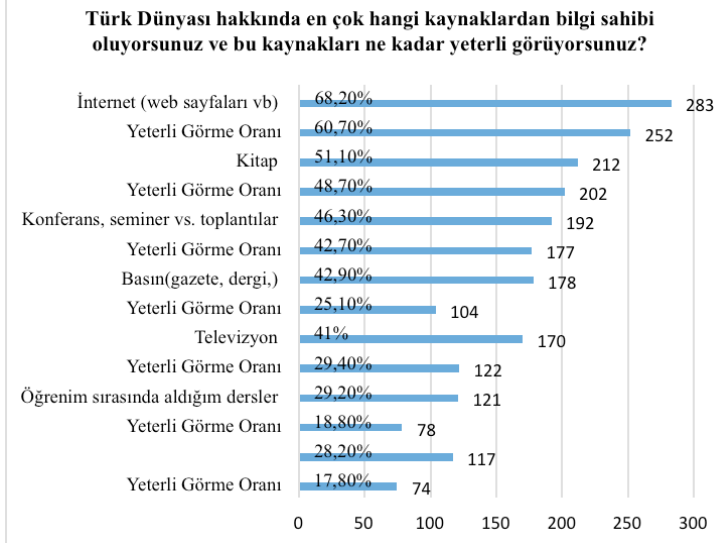
Grafik 8: Türk Dünyası hakkında bilgi birikimi

29 Serdarhan Musa Taşkaya, a.g.m. s.44-55.

30 Mete Alım, a.g.m., s.574-586.

31 Mustafa Mete. a.g.m.

Katılımcıların çoğunluğu (%60) Türk Dünyasına ilişkin bilgisini orta düzeyde olduğunu belirtmektedir. Az bilgisi olan ve hiç bilgisi olmayanların oranı ise %17'dir.

Grafik 9: Türk Dünyası hakkında bilgi edinilen kaynaklar

Grafik 9'da belirtildiği üzere katılımcılar en çok web sayfaları kaynağını kullanarak Türk Dünyasına ilişkin bilgi almaktadır. Daha sonra ise konferans ve seminerler ve kitaplar kaynak olarak tercih edilmektedir. Katılımcıların yarısından çoğu web sayfaları, kitapları ve seminerleri daha yeterli olarak kabul etmektedirler. Katılımcılar sosyal medya ortamında paylaşımları ise yeterli olarak görmemektedirler.

Çalışmada katılımcıların Türk Dünyası hakkında bilgi düzeylerinin çok yüksek olmadığı, Türk Dünyası hakkındaki bilgileri çoğunlukla internet, kitap, konferans, basın gibi araçlarla öğrendikleri belirlenmiştir. Gülüm³² tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin Türk Dünyası ilgili bilgi düzeyi yeterli seviyede olduğu ve öğrencilerin edindikleri bilgileri daha okul öğrenmeleri ile basılı ve görsel medya araçları sayesinde edindikleri anlaşılmıştır. Taşkaya³³ tarafından yapılan çalışmada ise sınıf öğretmeni adaylarının Türk Dünyası'na ilişkin bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı, lisans eğitimleri sırasında Türk Dünyası'na ilişkin eğitim aldıkları ancak bunu yetersiz buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Gadimov³⁴ yapılan bir çalışmada Türk yazılı basınında

32 Kamile Gülüm vd., a.g.m. s. 69-79.

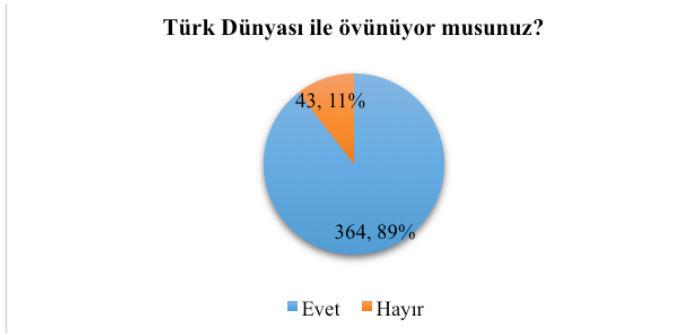
33 Serdarhan Musa Taşkaya, a.g.m. s.44-55.

34 Cavanşir Gadimov, a.g.t.

bağımsız Türk devletlerine ilişkin yazılara ağırlıklı olarak yer verildiği ve coğrafi olarak Türkiye’ye uzak kalan ve nüfusça az olan Türk topluluklarına da neredeyse hiç yer verilmediği bulunmuştur. Sonuç olarak Türk Dünyası hakkında bilgi düzeylerinin çok yüksek düzeyde olmadığı söylenebilir.

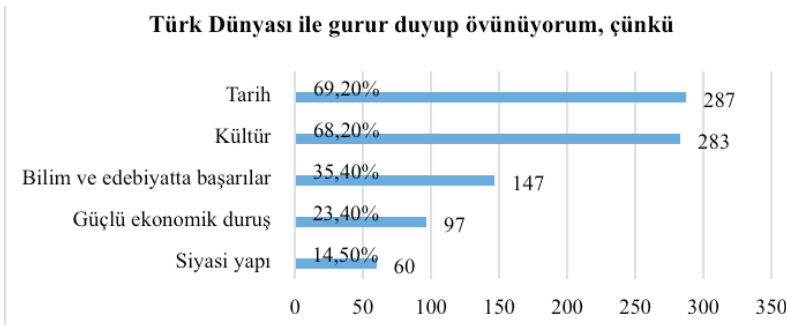
4. Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde katılımcıların Türk Dünyasının imajına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bu bağlamda katılımcılara Türk Dünyası ile gurur duyup duymadıkları, eğer duyuyorlar ise sebebi, Türk Dünyası devletlerinin imajı ve yaşadıkları ülkenin Türk Dünyasının özelliklerine uyumuna ilişkin görüşleri sorulmuştur. Elde edilen veriler aşağıdaki grafiklerde sunulmuştur.

Grafik 10: Türk Dünyası ile övünme

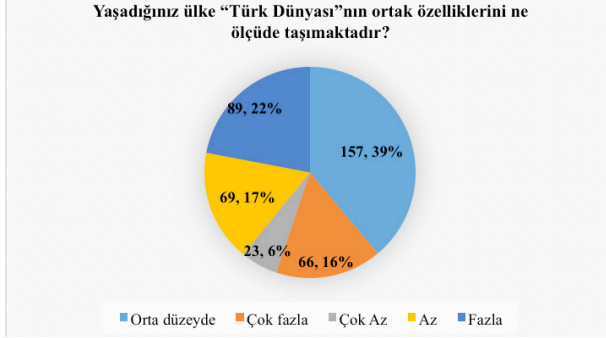
Grafik 10’da da görülebileceği üzere katılımcıların %89’u Türk Dünyası ile gurur duymaktadır. Katılımcılardan 43 kişi ise bu soruya hayır cevabını vermiştir.

Grafik 11: Türk Dünyası ile övünme sebebi

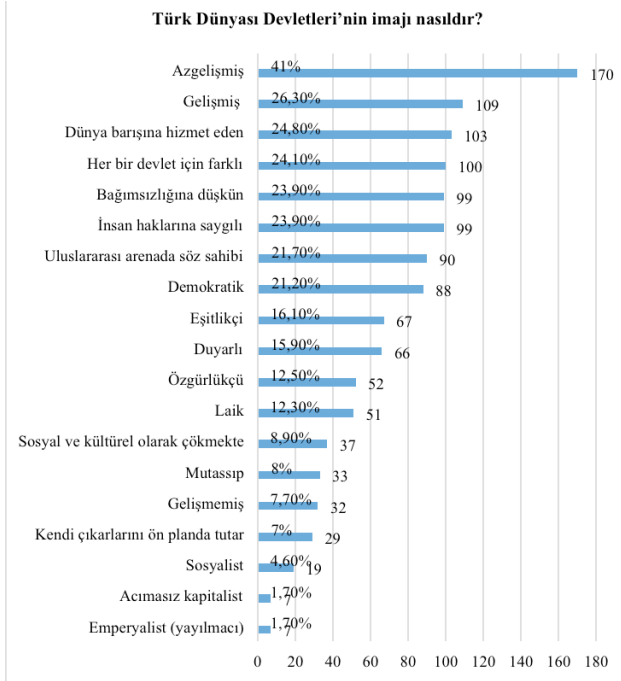
Katılımcıların gurur duyma sebepleri incelendiğinde Tarih ve kültürel faktörler ön plana çıkmaktadır. Gurur duymanın en son sırada ise siyasi yapı

bulunmaktadır. Bu anlamda Türk Dünyası algısına uygundur. Daha çok tarih ve kültürel yapı ön plana çıkmaktadır.

Grafik 12: Ülkenin Türk Dünyası ortak özelliklerini taşıması

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%39) ülkelerinin Türk Dünyası ortak özelliklerini orta düzeyde taşıdığını düşünmektedir. Katılımcılardan %6'sı ise bu soruya çok az taşıdığı cevabını vermiştir.

Grafik 13: Türk Dünyası Devletlerinin imajı

Türk Dünyası devletlerinin imajı konusunda katılımcıların önemli bir kısmı (%41) “Az gelişmiş” görüşünü belirtmişlerdir. Sonraki üç maddede ise sırayla “Gelişmiş”, “Dünya barışına hizmet eden” ve “Her bir devlet için farklı” bulunmaktadır. En son dört sırada ise “Kendi çıkarlarını ön planda tutar”, “Sosyalist”, “Acımasız kapitalist” ve “Emperyalist” tanımlamaları gelmektedir. Gülüm³⁵ tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin, Türk Dünyası insanlarını geleneklerine bağlı, muhafazakâr, dindar, kadercı, yardımsever ve sıcakkanlı olmakla birlikte neşesiz, kaba ve hoşgörüsüz insanlar olarak algıladıkları bulunmuştur.

5. Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde katılımcılara Türk Dünyası ülkelerinde yaşayan insanlara karşı özel algılarına ilişkin sorular sorulmuştur. Bu bağlamda katılımcılara Türk Dünyasından bir ülkede bulunup bulunmadıkları ve bulundularsa sebebi, ayrıca bulunmak isteme durumları hakkında görüşleri sorulmuştur. Ayrıca bir arkadaş ya da eş seçecek olsalardı hangi Türk Dünyası ülkesini tercih edecekleri ve olası Türk Dünyası Birliği’ndeki diğer ülkelere mensup insanların kendi ülkelerine yerleşmesine ilişkin görüşleri sorulmuştur. Elde edilen veriler aşağıdaki grafiklerde sunulmuştur.

Grafik 14: Türk Dünyası’ndan bir ülkede okumak/çalışmak için bulunma

Katılımcıların %87’si Türk Dünyası içerisinde olacak bir ülkede çalışmak ya da okumak için yaşamak istediğini belirtmektedir. Katılımcılardan çoğunluğunun akademik alanda çalıştığı düşünüldüğünde bu durum büyük bir öğretici hareketliliği sağlayabilecektir.

Görüş

Akademik
Bakış

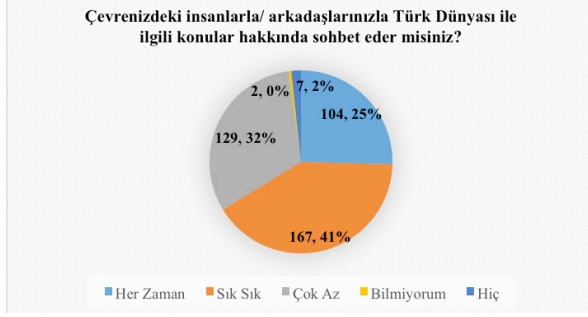
75

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

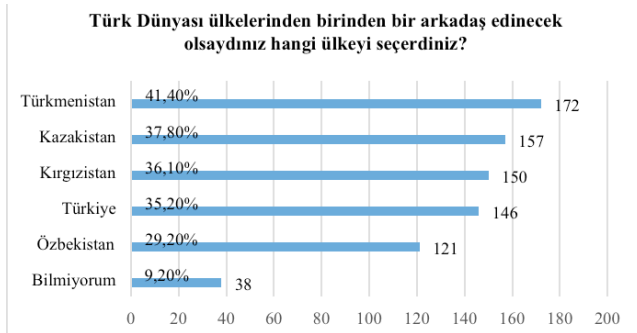
Grafik 15: Türk Dünyası'ndan bir ülkede bulunma durumu

Grafik 15'ten anlaşıldığı üzere, katılımcıların %57'si Türk Dünyasında kabul edilen başka bir ülkede bulunmuştur. Katılımcıların çoğunluğunun kendi ülkesi dışında bir ülkede bulunmuş olması fikirlerinin oluşmasında yaşanmış bir deneyimi olduğunu göstermektedir.

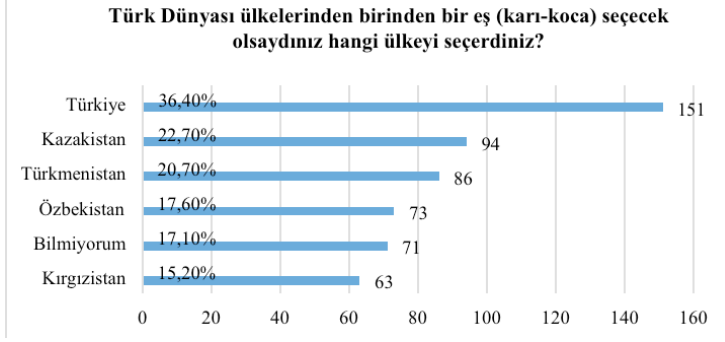
Grafik 16: Türk Dünyası ile ilgili konular hakkında sohbet

Katılımcıların %66'sı, çevresindeki insanlarla her zaman/sık sık Türk Dünyasına ilişkin sohbet etmektedir. Katılımcıların çoğunluğu Türk Dünyası ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilenmektedir.

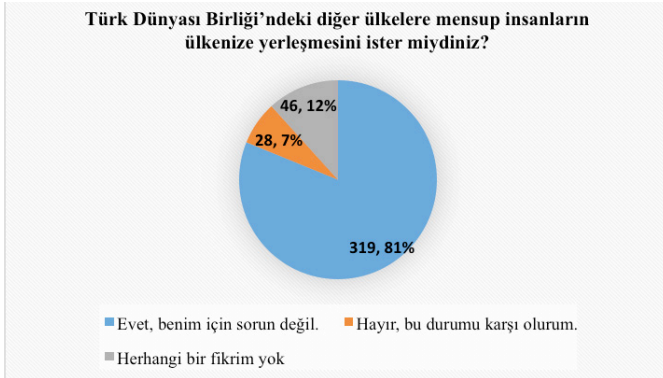
Grafik 17: Türk Dünyasında arkadaş edinme seçimi

Arkadaşlık seçimi konusunda katılımcıların %41’i Türkmenistan ve %37’si ise Kazakistan tercih etmektedir. En az tercih edilen ülke ise Özbekistan olmuştur.

Grafik 18: Türk Dünyasında arkadaş edinme seçimi

Katılımcıların eş seçimi konusundaki ülke seçiminde en yüksek orana sahip olan ülke, %36’lık bir payla Türkiye olmuştur. Bunu; Kazakistan (%22), Türkmenistan%20, Özbekistan %17 izlemektedir. En az tercih edilen ülke ise Kırgızistan olmuştur.

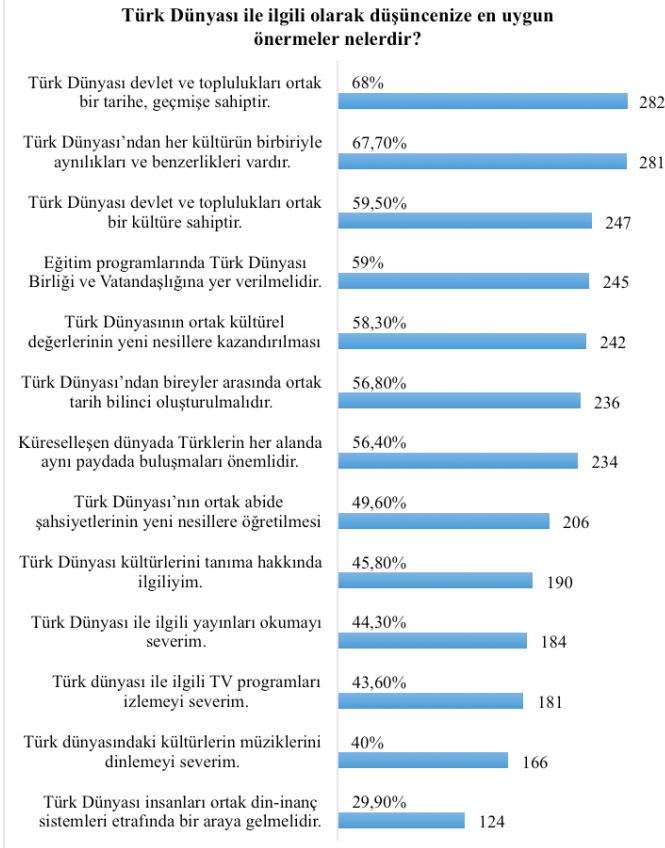
Grafik 19: Türk Dünyasından insanların ülkeye yerleşmesi

Türk birliğinin kurulması durumunda diğer ülke vatandaşlarının kendi ülkelerine yerleşmesi konusunda katılımcıların %81’i kendisi için sorun oluşturmayacağını belirtirken %7’si ise bu duruma karşı olduğunu belirtmiştir.

6. Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde çalışma grubunun Türk Dünyasına ilişkin genel tutumlarını ortaya koyan bulgulara yer verilmiştir. Katılımcılara, Türk Dünyasına ilişkin genel

tutumlarını yansıtacak önermeler sunulmuş ve katılımcıların bunları seçmeleri istenmiştir. Bu çerçevede elde edilen bulgular aşağıdaki Tablo 20'de sunulmuştur.

Grafik 20: Türk Dünyası ile ilgili düşünce ve tutumlar

Katılımcıların Türk Dünyasına ilişkin düşünceleri incelendiğinde %50'den fazlası "Türk Dünyası'ndan her kültürün birbiriyle aynılıkları ve benzerlikleri vardır.", "Türk Dünyası devlet ve toplulukları ortak bir tarihe, geçmişe sahiptir.", "Türk Dünyası devlet ve toplulukları ortak bir kültüre sahiptir.", "Türk Dünyası'ndan olan bireyler arasında ortak tarih bilinci oluşturulmalıdır.", "Türk Dünyasının ortak kültürel değerlerinin yeni nesillere kazandırılması önemlidir." ve "Eğitim programlarında Türk Dünyası ve Türk Dünyası Vatandaşlığına yer verilmelidir." En az desteklenen düşünce ise "Türk Dünyası insanları ortak din-inanç sistemleri etrafında bir araya gelmelidir." Sonuç olarak olumlu tutum olduğu söylenebilir.

Gazi

Akademik

Bakış

78

Cilt 11

Sayı 21

Kış 2017

7. Farklı Değişkenlere Göre Türk Dünyası Algısı İle İlgili Bulgular

Çalışmada, bağımsız Türk devletlerinde yaşayanlar ile azınlık olarak bir ülkede yaşayan Türklerin bazı boyutlarda algılarında farklılıklar olup olmadığı da incelenmiştir. Bu bulguların çok yer kaplamasından dolayı sadece önemli olanlar burada kısaca belirtilmiştir.

Katılımcıların Türk Dünyasına ilişkin algıları, mensup oldukları ülkelere göre incelendiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır:

- ✓ Bağımsız Türk Devletleri (BTD) vatandaşlarının %81'i Azınlık Türk Toplulukları (ATT) vatandaşlarının ise %64'ü Türk Dünyası kavramından Ortak Türk Medeniyeti kökenini algılamaktadır. BTD vatandaşlarının %68'i ATT vatandaşlarının ise %78'i Türk Dünyası kavramından Türk birliğini algılamaktadır. BTD vatandaşlarının %52'si ATT vatandaşlarının ise %48'i Türk Dünyası kavramından dil birliğini algılamaktadır.
- ✓ BTD vatandaşlarının %72'si, ATT vatandaşlarının ise %62'si “Türk Dünyası Vatandaşlığı” kavramını; Türk Dünyası fertlerinin aynılıkları ve benzerliklerinden yola çıkarak ortak paydada hareket edebilme bilinci olarak görmektedir. Diğer yandan BTD vatandaşlarının %42'si, ATT vatandaşlarının ise %27'si “Türk Dünyası Vatandaşlığı” kavramından; Türk Dünyası ülkelerine özgür dolaşım ve seyahat imkânını algılamaktadır.
- ✓ Avrupa Birliği gibi birçok devletin ortak paydada bir araya gelerek oluşturacağı bir Türk Dünyası Birliği'nin kurulmasının gerekliliğine ilişkin BTD ve ATT vatandaşları eşit oranda olumlu cevap vermişlerdir (%94).
- ✓ Avrupa Birliği Vatandaşlığı gibi bir Türk Dünyası Vatandaşlığı statüsü oluşturulmasının gerekliliğine ilişkin BTD vatandaşlarının %92'si, ATT vatandaşlarının ise %89'u olumlu tercihte bulunmuştur.
- ✓ BTD vatandaşlarının %88'i, ATT vatandaşlarının ise %82'si bir süreliğine Türk Dünyası'ndan bir ülkeye okumak/çalışmak için gitmek istemektedir.
- ✓ BTD vatandaşlarının %50'i, ATT vatandaşlarının ise %76'sı daha önce Türk Dünyası'ndan herhangi bir ülkede bulunmuş olduklarını ifade etmiştir.
- ✓ BTD vatandaşlarının %66'sı, ATT vatandaşlarının ise %65'i çevrelerindeki insanlarla/ arkadaşlarıyla Türk Dünyası ile ilgili konular hakkında her zaman veya sık sık sohbet etmektedir.
- ✓ BTD vatandaşlarının %81'i, ATT vatandaşlarının ise %82'si Türk Dünyası hakkında bilgi birikimlerinin orta veya üst seviyede olduğunu belirtmişlerdir.
- ✓ BTD vatandaşlarının %66'sı, ATT vatandaşlarının ise %77'si Türk Dünyası hakkında internetten bilgi sahibi olmaktadır. BTD vatandaşlarının %59'u,

Gazi

Akademik
Bakış

79

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

ATT vatandaşlarının ise %65'i bu konuda interneti yeterli bir kaynak olarak görmektedir. BTD vatandaşlarının %55'i, ATT vatandaşlarının ise %42'si Türk Dünyası hakkında kitaplardan bilgi sahibi olmaktadır. BTD vatandaşlarının %52'si, ATT vatandaşlarının ise %39'u bu konuda kitapları yeterli bir kaynak olarak görmektedir. BTD vatandaşlarının %49'u, ATT vatandaşlarının ise %31'i Türk Dünyası hakkında konferans ve seminerlerden bilgi sahibi olmaktadır. BTD vatandaşlarının %43'ü, ATT vatandaşlarının ise %39'u bu konuda konferans ve seminerleri yeterli bir kaynak olarak görmektedir.

- ✓ BTD vatandaşlarının %82'si, ATT vatandaşlarının ise %72'si Türk Dünyasında başarının ortak eğitim sistemi ve programı ile sağlanacağını belirtilirken BTD vatandaşlarının %61'i, ATT vatandaşlarının ise %60'ı başarının kültür birliği ile sağlanabileceği görüşünü belirtmişlerdir.
- ✓ BTD vatandaşlarının %89'u, ATT vatandaşlarının ise %97'si Türk Dünyası ile gurur duyup övünmektedir. BTD vatandaşlarının %71'i, ATT vatandaşlarının ise %61'i övünç kaynağı olarak Türk tarihini, BTD vatandaşlarının %71'i, ATT vatandaşlarının ise %59'u Türk kültürünü sebep olarak göstermişlerdir.
- ✓ BTD vatandaşlarının %67'si, ATT vatandaşlarının ise %48'i yaşadıkları ülkenin Türk Dünyasının özelliklerini orta düzeyde veya fazla taşıdığını belirtmişlerdir.
- ✓ BTD vatandaşlarının %70'i, ATT vatandaşlarının ise %77'si kurulduğu takdirde Türk Dünyası Birliğinin sağlayacağı faydalardan birinin üye ülkelerde okuma imkanı olacağını belirtmiştir. Yine BTD vatandaşlarının %71'i, ATT vatandaşlarının ise %60'ı üye ülkelerde çalışma imkanı doğacağı için birliğin faydalı olacağı görüşünü belirtmişlerdir.
- ✓ BTD vatandaşlarının %47'si, ATT vatandaşlarının ise %24'ü Türk Dünyası devletlerinin az gelişmiş ülke imajına sahip olduğunu düşünmektedir. Bu ülkelerin gelişmiş ülkeler olduğunu düşünme oranı ise BTD vatandaşlarında %23, ATT vatandaşlarında ise %40'tır.
- ✓ BTD vatandaşlarının %72'si, ATT vatandaşlarının ise %52'si Türk Dünyası devlet ve topluluklarının ortak bir tarihe ve geçmişe sahip olduğu görüşünü belirtmiştir. Aynı şekilde BTD vatandaşlarının %73'ü, ATT vatandaşlarının ise %53'ü Türk Dünyası'ndan her kültürün birbiriyle aynılıkları ve benzerlikleri olduğunu düşünmektedir.
- ✓ BTD vatandaşlarının %81'i, ATT vatandaşlarının ise %82'si kurulması durumunda Türk Dünyası Birliği'ndeki diğer ülkelere mensup insanların ülkelerine yerleşmesine sıcak bakmaktadırlar.

Gazi ✓

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- 1- Katılımcılar, “Türk Dünyası” kavramını en çok “Ortak Türk medeniyet kökeni” olarak görmektedir.
- 2- “Türk Dünyası Vatandaşlığı” kavramını “Türk Dünyası fertlerinin aynılıkları ve benzerliklerinden yola çıkarak ortak paydada hareket edebilme bilinci” olarak tanımlamaktadır.
- 3- “Türk Dünyası Birliği”nin kurulması gerektiğini düşünmektedir.
- 4- “Türk Dünyası Vatandaşlığı” statüsünün var olması gerektiğini belirtmektedir.
- 5- Katılımcılar kendilerini Türk Dünyası vatandaşlığına büyük ölçüde yakın hissetmektedir.
- 6- Katılımcılar bir süreliğine Türk Dünyası’ndan bir ülkeye okumak/çalışmak için gitme fikrine olumlu bakmaktadır.
- 7- Katılımcılar Türk Dünyası’ndan en az bir ülkede bulunmuştur.
- 8- Katılımcılar çevresindeki arkadaşları ile Türk Dünyasına ilişkin konular hakkında sık sık sohbet etmektedir.
- 9- Türk Dünyası hakkında bilgi birikimlerinin orta düzeyde olduğunu kabul etmektedir.
- 10- Katılımcıların Türk Dünyası hakkında en çok kullandıkları bilgi kaynağı web sayfalarıdır ve bu kaynaklar katılımcılar tarafından yeterli bulunmaktadır.
- 11- Türk Dünyası’nda başarının daha çok eğitim ile gerçekleşebileceğine inanmaktadır.
- 12- Katılımcıların çoğunluğu Türk Dünyası ile gurur duymaktadır. Bu gururun kaynağı olarak ise en çok tarih ve kültürel öğeleri işaret etmektedir.
- 13- Katılımcılar, yaşadıkları ülkelerin Türk Dünyasının ortak özelliklerini orta düzeyde taşıdığını belirtmektedir.
- 13- Katılımcıların çoğunluğu Türk Dünyası Birliğini, diğer ülke ve birliklerle karşılaştırdıklarında Türk Dünyasının Avrupa birliği ile eşit güçte olacağını, Rusya-Çin-ABD’den ise daha güçlü olacağını düşünmektedir.
- 15- Katılımcıların çoğunluğu, arkadaş seçiminde Türkmenistan’ı tercih eden eş seçiminde ise Türkiye’yi tercih etmiştir.
- 16- Katılımcılar, kurulması durumunda Türk Dünyası Birliği’ndeki diğer ülkelere mensup insanların kendi ülkelerine yerleşmesine sıcak bakmaktadır.
- 17- Mevcut Dünya düzeninde yer alan devletlerin oluşturduğu birlikler dikkate alındığında uluslararası konjonktürde; bir bütün olarak Türk Dünyası Devletleri az gelişmiş olarak algılanmaktadır.
- 18- Mevcut Dünya düzeninde yer alan devletlerin oluşturduğu birlikler dikkate alındığında uluslararası konjonktürde; katılımcılar yaşadıkları ülkenin az gelişmiş ülke imajına sahip olduğunu belirtmektedir.

Gazi

Akademik
Bakış

81

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

Bu çalışmadan hareketle aşağıdaki öneriler getirilebilir:

- 1- Politika oluşturucular tarafından Türk Dünyası Birliğine yönelik algıları belirlemeye için daha kapsamlı araştırmalar yapılması gereklidir.
- 2- Bu çalışma tarama çalışması olarak yapılmıştır. Maksimum örnekleme tekniğiyle olgu bilimsel çalışmalar yapılması gereklidir.
- 3- Türk Dünyası hakkında bilişsel farkındalığı artırmak için projeler geliştirilmelidir.
- 4- Yine Ekonomik olarak Türk Dünyası birliği ülkeleri de Avrupa Birliği yapısı şeklinde teşekkül eder de sağlam temeller üzerine kurulursa üye ülkeler arasındaki akrabalık ve kültürel benzerlikler, dini benzeşmelerden dolayı daha sağlam bir yapı olarak kurulmuş olacaktır. Türk Dünyası Ortak Pazar Ülkeleri ekonomik ve ticari olarak karşılıklı olarak yarar sağlarlar. Sermayenin serbest dolaşımı görece yatırım yönünden Türk Dünyası içerisinde hem bakir kalmış alanların gelişmesine katkı sağlayacak hem de sermayenin avantajlı yatırım bölgelerine kaymasına katkı sağlayarak geri kalmış yöreleri kalkındırıcı etki doğuracaktır. İnsanların serbest dolaşımı ilkesi, Türk Dünyası Vatandaşlarının diğer üye ülkeler arasında oturmak, çalışmak, okumak, gezmek ya da emekli olabilmek için özgürce yolculuk edebilmelerinin önündeki engellerin kaldırılmasını kapsamaktadır. Hizmetlerin ve şirketlerin serbest dolaşımı ilkesi ile kendi işini yürüten kimselerin Türk Dünyası ülkeleri arasında vatandaşlara geçici ya da sürekli hizmet sunmak amacıyla herhangi bir engele takılmaksızın hareket edebilmelidir.
- 5- Bu politikaların yanı sıra şu politikalar da Türk Dünyası Ortak Pazar Ülkeleri arasında oluşturulmalıdır. Ortak tarım politikası oluşturulursa üye ülkelerin tarım arazileri ihtiyaçlar doğrultusunda ve daha verimli ürünlerin ekilmesine olanak tanıyacaktır. Hizmetlerin ve şirketlerin serbest dolaşımı ilkesi ile kendi işini yürüten kimselerin Türk Dünyası ülkeleri arasında vatandaşlara geçici ya da sürekli hizmet sunmak amacıyla herhangi bir engele takılmaksızın hareket edebilmelidirler.

Kaynaklar

ALIM Mete, "Coğrafya eğitimi öğrencilerinin Türk Dünyası Algıları (Atatürk Üniversitesi Örneği)", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, VI/2, 2009, s.574-586.

ALIMBEKOV Akmataliyev, "Türk tildyy elderdin Ortok pedagogikalyk muras-taryn izildөө problemalary // OshMUnun zharchysy", *Psychology-pedagogy ilimler seriyasy*, I/2, 2002, s.134-139.

ALIMBEKOV Akmataliyev, "Manas" dastanynda tyrk sözünün maanisi // *Türk tsivilizat-siyasynyn d'ynölyk tsivilizatsiyalar ichindegi horde*, Bishkek 2004, s.497 – 501.

BOZDOĞAN Ahmet, *Romanda Türkiye Dışındaki Türk Dünyası*, Akçağ Yayınları, Ankara 2008, s. 15-27.

Görüş

Akademik
Bakış

82

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

- BURAN Ahmet, *Kurşunlanan Türkoloji*, Manas Yayınları, Elazığ 2007, s. 19-21.
- BÜYÜKÖZTÜRK Şener, “Anket Geliştirme”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, III/2, 2005, s.133-225.
- BÜYÜKÖZTÜRK Şener vd., *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, Ankara 2013.
- Erol, M.Seyfettin. Hayalden Gerçeğe Türk Birleşik Devletleri. İrfan Yayıncılık. 1999,s.279
- ERCİLASUN Ahmet Bican, *Türk tsivilizatsiyasynyn kalyptanyshynda Jean onygyshynda zha-zuu tilinin rolu // Türk tsivilizatsiyasy Jean mamlekettik Salta flights*, Bishkek 2004, s.93-101.
- GADİMOV Cavanşir, “Türk Yazılı Basınında Türk Dünyası”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, İstanbul 2008, (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi).
- GUMILYOV Lev Nikolayevič, *Ancient Turks*, Moscow 1967, s. 114; 612.
- GÜLÜM Kamile vd., “Üniversite Öğrencilerinin Türk Dünyası Algısı ve Bilgi Kaynakları”, *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi*, V/18, 2013, s.69-79.
- KAFESOĞLU İbrahim, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1999.
- KARAÇALI Hülya, “7. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritasında Türk Dünyası Algısı” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara 2012, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- KARASAR Niyazi, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2006.
- KİTAPÇI Zekeriya, *Yeni İslam Tarihi ve Türkler*, Dizgi Ofset, Konya 2001.
- KLYASHTORNY S.G., *History of Central Asia and the Monuments of Runic Letters*, St. Petersburg 2003, s. 490, 560.
- KONONOV Andrey Nikolayevič, “Mahmud Kashgar and his Divan lugat al-Turk” *Soviet Turkology*, I, 1972, s.16-77.
- METE Mustafa, “Türk Dünyası Ortak Pazarı”, 4. Uluslararası Türk Şoleni Sempozyumu. 17-18-19 Mayıs 2016. Erzurum.
- Orkhon-Yenisey tekstleri (1982), Frunze, “İlim” 239.b.
- ŞAHİN Muhammet, *Türk Tarihi ve Kültürü*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara 1999.
- TAŞKAYA Serdarhan Musa, “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türk Dünyası Algısı”, *Researcher: Social Science Studies*, II/2, 2014, s.44-55.
- TÜRKSAY, *Türksav Türk Dünyası 25 Yıllığı Tahliller, Değerlendirmeler, Öngörüler, Özeleştiriler*. Yay. Haz.:Mehmet Seyfettin EROL ve Yavuz GÜRLER, Akçağ Yayınları, Ankara 2016, s. 101-109.
- UÇAR Fuat, *Dış Türkler*, Fark Yayınları, Ankara 2007.
- ÜNVER Can, “Türk Dünyasının Ortak “Türklük Algısı” Sorunu”, 2014, 24 Ekim 2016, <http://ekoavryasya.net/duyuru.aspx?did=135&Lang=TR>

Gazi

Akademik
Bakış

83

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017

VOLKOV Gennady Nikandrovich, *Ethnopedagogics: Proc. For Students, Environments, and Higher Ped. Proc. Institutions*, Publishing Center Academy, 1999, s.168.

Extented Abstract

It is really important for the societies called Turkish World to act together so as to put the concept of Turkish Union into practice. This perception is vital for identifying the steps in the fields of economy, politics, education and so on. Many states in the world do researches on the perceptions to determine their policies. Therefore, it is necessary for the ones in the opinion of improving the capacity of Turkish World acting together to do similar researches on the perceptions. Such researches contribute to the policy makers in terms of finding real problem-solving advice, decisions and creation of policies.

A more comprehensive scientific research among Turkish Union seems to be needed to make a more meaningful evaluation and qualified discourse when we look at the elements forming so called Turkish World regarding how they perceive themselves as there is no enough data about it. Although the concept of "Turkish Existence" and its mutual awareness is known concretely, its concrete definition and dimensions need to be described.

The purpose of this study is to reveal the perceptions of participants regarding Turkish World, Turkish World Union and Turkish World Citizenship. In parallel with this purpose, answers to the questions "What is the perception of Turkish World?, What are the views regarding Turkish World Union?, What are the levels of cognitive awareness?, What are the views regarding the image of Turkish World?, What are their interactions regarding Turkish World?" were sought.

In this study, general scanning model was used to get the perceptions of academicians regarding Turkish World Union and Turkish World Citizenship. Criterion sampling, one of the methods of purposive sampling, and convenience sampling methods were used. The criterion to determine the participants was to be a university graduate at least. Purposive sampling was used due to the situations being rich in information. Therefore, this study includes important data to get a view about Turkish world and reflect the thoughts of an educated society. The research group is composed of 415 participants. The countries of the participants; 54% from Turkey (n=224), 13,3% from Republic of Kosovo (n=55), 12,3% from Kazakhstan (n=51), 5,5% from Azerbaijan (n=23), 3,6% from Bulgaria (n=15) and Macedonia (n=15), 2,2% from Kyrgyzstan (n=9), 1% from Mongolia (n=4). Apart from these countries mentioned in the research group, there are participants from other countries, the percentage of which is 3,1% (n=13) and participants not telling their countries with the percentage of 1,4% (n=6).

The questionnaire prepared via Google online questionnaire form in three languages consists of two parts. In the first part, there are personal questions regarding the country, nationality, gender, age and job of participants (6 questions). In the second part, there are items to determine the perceptions of participants regarding Turkish World (20 questions). Questionnaire was sent to the participants by means of email and they were asked to give answers to the questions. Also, the contact was made by means of telephone or email with the prominent representatives of these academicians and they were asked to give this questionnaire to the university graduates at least. With the help of this method, it was easy to reach a lot of academicians from different countries in short time. The data collected from a large number of participants with a standard measurement tool (online questionnaire form) reflects the tendency, thoughts and attitudes of participants. The data was analyzed through statistical package program SPSS 20.00 and with descriptive statistical analysis methods, frequency and percentages were calculated. Then, the perceptions and value judgments of the participants regarding Turkish World were described as frequencies and percentages.

This study reveals that participants regard the concept of Turkish World mostly as the root of common Turkish civilization, and the concept of Turkish World Citizenship as the consciousness of being able to act in the common denominator based on the sameness and similarities of the Turkish World individuals. They also think that Turkish World Union is needed to be established and they feel themselves closer to Turkish World Citizenship. Moreover, they want to go to one of the countries from Turkish World to study/work for a while and frequently chat with their friends about Turkish World. In addition, they have an average level of information about Turkish World and the main source of their information is the websites. Finally, the study also reveals that they are proud of Turkish World and mostly choose Turkmenistan for the choice of friendship and Turkey for the choice of spouse.

Görüş

Akademik
Bakış

85

Cilt 11
Sayı 21
Kış 2017